

Cultuurraad Eindhoven

Reflectie en aanbevelingen

12 juni 2019

Inhoud

1. Algemeen
 - 1.1. Inleiding
 - 1.2 Organisatie
 - 1.3 Opzet

2. Het beleid – observaties, dilemma's en kansen
 - 2.1 Gemeentelijk beleid
 - 2.2 Het culturele ecosysteem
 - 2.3 Doorstroming en een veld in transitie
 - 2.4 Samenwerking, co-creatie en crossovers
 - 2.5 Speerpunten voor beleid

3. Aanbevelingen

4. Tot slot

1. Algemeen

1.1 Inleiding

De Cultuurraad Eindhoven is een onafhankelijk adviesorgaan dat in mei 2016 is benoemd. Zijn belangrijkste taak is het uitbrengen van advies over subsidieaanvragen aan het bestuur van Stichting Cultuur Eindhoven in het kader van de Subsidieregeling Cultuur Eindhoven 2017-2020. Daarnaast kan de Cultuurraad advies geven over het (te ontwikkelen) cultuurbeleid in brede zin (zie statuten Stichting Cultuur Eindhoven art. 12).

De Cultuurraad merkt op dat hij over het algemeen genomen tevreden is met de wijze waarop hij zijn adviserende rol kan invullen. Het culturele veld van Eindhoven is volop in ontwikkeling en de Cultuurraad hoopt ook in de toekomst een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan de uitvoering van het gemeentelijke beleid.

Ter voorbereiding op de nieuwe Cultuurperiode 2021-2024 en het opstellen van een nieuwe Subsidieregeling vindt in opdracht van de gemeente Eindhoven een uitgebreide evaluatie van Cultuur Eindhoven plaats. Ook de Cultuurraad heeft daaraan een bijdrage geleverd. Daarnaast maakt een uitgebreide consultatie van het culturele veld en alle betrokken actoren onderdeel uit van de nieuwe Cultuurperiode.

Middels deze notitie wil de Cultuurraad een bijdrage leveren aan de voorbereidingen van een nieuwe Cultuurperiode 2021-24. De notitie bevat een aantal aanbevelingen, die gebaseerd zijn op de ervaringen uit de beleidsperiode 2017-2020 en de daaruit voortvloeiende observaties, dilemma's en kansen.

De Cultuurraad dankt het bestuur en de medewerkers van de Stichting Cultuur Eindhoven voor de samenwerking tot nu toe en kijkt ernaar uit om aan de verdere versterking van het culturele klimaat in Eindhoven bij te dragen.

1.2 Organisatie

De Cultuurraad bestaat uit een zeven personen tellende Commissie Integrale Afweging en veertien adviseurs met elk hun eigen kennis en expertise op het gebied van kunst en cultuur. Bij een subsidieaanvraag formuleren steeds twee van de veertien adviseurs onafhankelijk van elkaar een schriftelijk preadvies. Samen met de subsidieaanvragen vormen deze preadviezen de input voor de Commissie Integrale Afweging. Deze commissie brengt onder onafhankelijk voorzitterschap van Maria van der Aalsvoort een definitief advies uit over een subsidieaanvraag. De directeur-bestuurder van Stichting Cultuur Eindhoven, Tanja Mlaker, betreft dit advies bij haar besluit over een subsidieaanvraag.

De Cultuurraad Eindhoven bestaat nu drie jaar en heeft in die periode 216 adviezen uitgebracht over respectievelijk de aanvragen van: BIS-instellingen (12); één- en meerjarige programma's in de PLUS-regeling (86) en PLUS-projecten (118).

De Cultuurraad is een betrekkelijk nieuw orgaan. Dat vraagt om flexibiliteit in zijn werkwijze en van zijn leden. De Cultuurraad heeft in dat opzicht veel adaptief vermogen laten zien en hij heeft de kwaliteit en integriteit getoond om afgewogen en genuanceerd met subsidieaanvragen om te gaan. De Cultuurraad gaat gewetensvol te werk en de diversiteit in de samenstelling van de Cultuurraad voor wat betreft kennis en expertise dragen bij aan zijn effectieve werkwijze. Daarbij aarzelt hij niet om een kritisch standpunt in te nemen.

De Cultuurraad volgt de criteria en programmalijnen als benoemd in de Subsidieregeling en past deze toe, met aandacht voor de specifieke context van de aanvrager. Zo beoogt de Cultuurraad een goede balans te vinden tussen de verschillende soorten aanvragen in de integrale afweging en totale advisering.

1.3 Opzet

Via de subsidieaanvragen in de diverse subsidierondes heeft de Cultuurraad veel kennis van het culturele veld in Eindhoven verkregen. Deze kennis vormt de eerste bron voor de onderhavige evaluatie. Daarnaast heeft de Cultuurraad gesproken met het culturele veld tijdens een door Cultuur Eindhoven georganiseerde informatie- en discussiebijeenkomst op 31 mei 2018. De bevindingen van deze dag vormen de tweede bron voor deze evaluatie. Tot slot heeft de gehele Cultuurraad op verzoek van de voorzitter schriftelijk gereflecteerd op de Subsidieregeling Cultuur Eindhoven 2017-2020 en op de werkwijze en procedure. Deze informatie is vervolgens diepgaand besproken in een bijeenkomst van de Commissie Integrale Afweging op 11 februari 2019.

Het voorliggende verslag bevat de reflectie van de Cultuurraad op de informatie die hij in genoemde drie bronnen heeft verzameld. Hiermee wil de Cultuurraad zaken signaleren die het belang van individuele subsidierelaties overstijgen. Hij wil hiermee een bijdrage leveren aan een effectieve werkwijze van de Cultuurraad binnen het subsidieproces van Cultuur Eindhoven en in ruimere zin aan het debat over cultuur en het nieuwe cultuurbeleid in Eindhoven.

De Cultuurraad doet dit ten eerste vanuit een eigen behoefte en levert hiermee een ongevraagd advies. Daarnaast is het een reactie op het verzoek aan de Cultuurraad van Tanja Mlaker d.d.7 februari 2019 om ervaringen met de Subsidieregeling en aandachtspunten voor de toekomst te delen.

2. Het beleid – observaties, dilemma's en kansen

2.1 Gemeentelijk beleid

De ambitie van de gemeente Eindhoven is een grootstedelijk en divers kunst- en cultuuraanbod dat voor alle Eindhovenaren toegankelijk is (Cultuurbrief 2017-2020, p. 7). De Subsidieregeling wil recht doen aan deze breedte en variatie. Ze is open geformuleerd en biedt ruimte aan uiteenlopende organisaties en diverse activiteiten. Dat vindt de Cultuurraad een goede zaak. De Cultuurraad vindt het echter belangrijk dat in de nieuwe beleidsperiode door de gemeente een helder standpunt wordt ingenomen ten aanzien van design, techniek en (urban) sport in relatie tot het totale cultuurbeleid.

Daarnaast heeft de Cultuurraad ervaren dat een aantal algemene doelstellingen die in de Cultuurbrief worden benoemd, een wat meer concrete vertaling vragen in de Subsidieregeling. De regeling zou aan slagkracht kunnen winnen met een meer uitgewerkt instrumentarium om de beoogde programmalijnen¹ en transitiedoelen² op een gerichte en onderbouwde manier te stimuleren. Daarmee zou de Subsidieregeling een handvat bieden voor de beoogde invulling en weging van deze lijnen en doelen.

De Cultuurraad acht het van belang dat dergelijke zaken in de komende periode deel uit gaan maken van bewust beleid. De programmalijnen en transitiedoelen kunnen dan effectiever en consequenter worden ingezet, zowel door aanvragers als de Cultuurraad.

2.2 Het culturele ecosysteem

In het huidige beleid wordt uitgegaan van een ecosysteem dat in balans moet zijn en waarin dus verschillende functies en disciplines voldoende en evenwichtig vertegenwoordigd zijn. Om dat te bevorderen is de Subsidieregeling onderverdeeld in BIS, PLUS-programma's, PLUS-Projecten en Snelgeld die een samenhangend geheel vormen.

BIS-instellingen

De Subsidieregeling vraagt van de BIS-instellingen dat zij een sleutelrol vervullen ten opzichte van makers en kleinere instellingen binnen hun discipline, om zo aan de groei en ontwikkeling van het culturele ecosysteem als geheel bij te dragen. De Cultuurraad hecht veel waarde aan deze sleutelrol van BIS-instellingen. In de afgelopen periode zag

¹ Bijzondere programma's en producties; Co-creatie en domeinoverschrijding; Talentontwikkeling en productiefaciliteiten en Cultuureducatie en bijzonder vrijetijdsaanbod, Cultuurbrief p. 8)

² Betere balans in het aanbod en een groter en breder publieksbereik en Meer impact en betekenis van de sector, Cultuurbrief p. 9. Het 3^e transitiedoel gaat over cultureel vastgoed. Daarvan heeft de gemeenteraad besloten dat dit de verantwoordelijkheid is van de gemeente en geen doelstelling is voor Cultuur Eindhoven.

hij de verbindende rol van BIS-instellingen tussen gevestigde organisaties en nieuwe initiatieven in de culturele sector echter nog beperkt terug in de verschillende activiteitenplannen.

De Cultuurraad vraagt aandacht voor de door hem ervaren beperkte invulling van de sleutelrol van de BIS-instellingen.

Projecten vs. Programma

Een andere kwestie die de Cultuurraad signaleert, is dat er aanvragers zijn die eerst PLUS-projectsubsidie aanvragen en in een volgende ronde terugkomen voor een PLUS-programmasubsidie. Het risico bestaat dat vervolgaanvragen daardoor een meer structureel karakter krijgen. Daarnaast zijn er aanvragers die voor meerdere jaren subsidie aanvragen en bij een positief besluit wordt dan een deel van het budget ook al voor de toekomst vastgelegd. Daardoor ontstaat in latere projectrondes minder bestedingsruimte voor nieuwe initiatieven. De Cultuurraad wil groei en structurele verandering (van project naar programma) van aanvragers faciliteren, maar vraagt aandacht voor het geconstateerde risico op disbalans en dreigend gebrek aan ruimte voor het faciliteren van vernieuwing in het ecosysteem.

Talentontwikkeling

De gemeenteraad heeft voor de lopende beleidsperiode culturele functies benoemd die volgens hem tot de BIS behoren. Een functie als talentontwikkeling is nu niet structureel voor alle disciplines en op verschillende niveaus in de BIS vertegenwoordigd. Volgens de Cultuurraad is talentontwikkeling - van amateurs tot afgestuurde hbo-studenten - van wezenlijk belang voor het optimaal functioneren van het ecosysteem.

De Cultuurraad vraagt aandacht voor het beperkende effect dat uitgaat van het ontbreken van talentontwikkeling in de BIS op de beoogde dynamiek binnen het systeem. Hij zou graag zien dat hiervoor aanvullende criteria worden geformuleerd in de nieuwe Subsidieregeling zodat talentontwikkeling nog beter wordt geborgd in het totale ecosysteem.

2.3 Doorstroming en een veld in transitie

De Cultuurraad ervaart dat de Subsidieregeling minder toegankelijk is voor kleinschalige, startende of marginale initiatieven, jonge organisaties en activiteiten gericht op ontwikkeling en experiment. Hij constateert in dat opzicht relatief weinig ´nieuw bloed´. Eisen die in de PLUS-regeling aan een aanvrager worden gesteld met betrekking tot inhoudelijke uitwerking en professionaliteit zijn uniform. Dit doet onvoldoende recht aan de nieuwe aanvragers. Het Snelgeld biedt maar voor een beperkte groep aanvragers een alternatief. Ook is de (financiële) afstand tussen het Snelgeld en een PLUS-project te groot, mede ingegeven door de formele eisen.

De Cultuurraad vraagt aandacht voor de leemtes die hij opmerkt in het bereiken van kleinschalige, nieuwe initiatieven en is van mening dat de drempel tussen het Snelgeldfonds en de PLUS-regeling in de praktijk hoog blijkt. Hij ziet dit als beperkend voor de doorstroming en doorontwikkeling van dergelijke initiatieven.

2.4 Samenwerking, co-creatie en crossovers

Domein-overschrijdende samenwerking

De Cultuurraad constateert een groeiend aantal subsidieaanvragen die zich kenmerken door hun domein overschrijdende karakter.

De Cultuurraad meent dat samenwerking met andere domeinen (bijvoorbeeld in community-projecten waarbij het sociaal/maatschappelijk domein een rol speelt) een belangrijke aanvulling vormt op het bestaande aanbod. Deze nieuwe vormen vragen volgens de Cultuurraad echter om andere, specifieke criteria om de kwaliteit te toetsen.

De Cultuurraad vraagt aandacht voor de geconstateerde noodzaak van aanvullende eisen of kaders die beter aansluiten bij activiteiten als cross-overs en interdisciplinaire projecten, domein-overschrijdende activiteiten en initiatieven die focussen op talentontwikkeling, zodat de criteria meer recht doen aan de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van de praktijk.

2.5 Speerpunten van beleid

De toenemende aandacht voor het belang van goed werkgeverschap en goed bestuur draagt bij aan de ontwikkeling van de culturele sector en toont aan dat de sector steeds meer volwassen wordt. Echter, het is nog lang niet altijd mogelijk om de principes van goed werkgeverschap en goed bestuur ook te vertalen in bestuursmodellen en tarieven.

De Cultuurraad vraagt ook aandacht voor het belang van thema's als toegankelijkheid, inclusie en diversiteit. Natuurlijk zijn dit geen nieuwe thema's maar de maatschappelijke urgentie is in de afgelopen periode waarneembaar toegenomen.

De Cultuurraad dringt aan op aansluiting in de Subsidieregeling bij landelijke ontwikkelingen in de beoordeling van de culturele sector zoals de *Governance Code Cultuur*, de *Fair Practice Code* en de *Code Culturele Diversiteit*. Waar het adequaat toepassen van de codes (nog) niet mogelijk is, geldt: Pas toe of Leg uit.

3. Aanbevelingen

Algemeen

De Cultuurraad acht het belangrijk dat in de nieuwe beleidsperiode door de gemeente een helder standpunt wordt ingenomen ten aanzien van design, techniek en (urban) sport in relatie tot het totale cultuurbeleid.

Nieuwe vormen van kunst en cultuur vragen om andere, specifieke criteria om de kwaliteit te toetsen en die recht doen aan de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van de praktijk. De Cultuurraad beveelt aan om aanvullende eisen of kaders te ontwikkelen die beter aansluiten bij activiteiten als cross-overs en interdisciplinaire projecten, domein-overschrijdende activiteiten en initiatieven die focussen op talentontwikkeling.

BIS

Het veranderende culturele veld in de stad vraagt om een heroverweging van de culturele basisinfrastructuur. Wellicht is een BIS te overwegen waarin ook andere essentiële functies uit de culturele keten vertegenwoordigd zijn.

De Cultuurraad is van mening dat de betekenis van de BIS-instellingen voor het ecosysteem een betere borging in het beleid vraagt. Met name de uitvoering van hun sleutelrol kan stelliger worden benoemd. De Cultuurraad beveelt aan dat BIS-instellingen de samenwerkingen met andere partijen explicieter toelichten in een aanvraag of jaarverslag en hierop reflecteren. Belangrijk is daarbij dat aanvragers zowel de artistiek-inhoudelijke als de financiële en bestuurlijke keuzes toelichten. Ook actieve en regelmatige monitoring van de samenwerking kan volgens de Cultuurraad een verschil maken.

Vernieuwing en doorstroming

Om vernieuwing en doorstroming te faciliteren beveelt de Cultuurraad aan om het belang van talentontwikkeling op meerdere niveaus vanuit het beleid te benadrukken en dit te stimuleren en te faciliteren.

De Cultuurraad beveelt aan om te blijven zoeken naar manieren om binnen de beleidskaders meer aansluiting te vinden bij de groei en verandering van jonge organisaties. Momenteel is bijvoorbeeld de stap voor aanvragers bij het Snelgeldfonds naar de PLUS-regeling erg groot. Het lijkt de Cultuurraad in dat opzicht een goed idee om coaching van jonge aanvragers te initiëren en ontwikkeltrajecten inzichtelijk te maken. Wellicht is bij de toetsing van plannen van nieuwe aanvragers een grotere nadruk op het inrichten van het proces een optie, in plaats van primair een toetsing van de uitkomst, zodat er meer flexibiliteit en ruimte ontstaat om een best-practice model te ontwikkelen, dat aansluit bij de specifieke behoeften van de aanvrager. In wezen zou dit een investeringsimpuls betekenen voor het ontwikkelen van cultureel ondernemerschap van de desbetreffende organisatie.

Codes

De Cultuurraad dringt aan op aansluiting in de Subsidieregeling bij nieuwe ontwikkelingen in de beoordeling van de culturele sector zoals de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Culturele Diversiteit.

De Cultuurraad vraagt daarnaast aandacht voor het belang van thema's als toegankelijkheid, inclusie en diversiteit, waarvan de maatschappelijke urgentie in de afgelopen periode waarneembaar is toegenomen.

4. Tot slot

De Cultuurraad Eindhoven is, net als Stichting Cultuur Eindhoven, een relatief nieuw orgaan dat continu in ontwikkeling is. Als onafhankelijke adviesraad wil hij, in samenspel met alle betrokken partijen, bijdragen aan de versterking van het culturele klimaat in Eindhoven. Hij hoopt daar met deze notitie een bijdrage aan te leveren.

De Cultuurraad waardeert de kritische en constructieve inbreng van alle betrokken partijen en wil binnen de kaders van zijn opdracht zoveel mogelijk gehoor geven aan de vragen van de verschillende stakeholders. Met de observaties en aanbevelingen in deze notitie heeft hij willen bijdragen aan de voorbereiding op de nieuwe cultuurperiode 2021 – 2024. Hij heeft er vertrouwen in dat het nieuwe beleidskader en de daaruit voortvloeiende subsidieregeling tegemoet zal komen aan de ambities van de verschillende spelers binnen het culturele ecosysteem van de stad Eindhoven.

De aanbevelingen in deze notitie kunnen gelezen worden in samenhang met de evaluatie van KWINK (juni 2019), die door de Cultuurraad wordt onderschreven, en met de cultuurscan van Cultuur Eindhoven (mei 2019). Deze kunnen dienen als input voor de Cultuurbrief 2021-2024 en hebben wat de Cultuurraad betreft vooral tot doel vraag en aanbod nog beter op elkaar te laten aansluiten.

De Cultuurraad biedt deze notitie graag aan zijn opdrachtgever aan, de directeur-bestuurder van Stichting Cultuur Eindhoven mevrouw Tanja Mlaker.